

Amy, Daphne en Desirée. FOTO: DAF (DAADWERKELIJK ANDERE FOTOGRAFIE)

‘Sterrenstof’ brengt zorg, rouw en herinnering samen

■ Drie vrouwen, één missie; Amy, Daphne en Desirée zijn er tijdens het kleinste, grootste verlies

SUSANNE KOETSIER-JANSEN

In Nederland overlijden er elke dag ten minste drie kinderen in de laatste vier maanden van de zwangerschap. Miskramen of zwangerschapsverlies in een eerder stadium komt nog veel vaker voor. Hoe vaak, is niet precies duidelijk. Naar schatting zouden er elk jaar zo’n 20.000 vrouwen met een miskraam te maken krijgen. Niet iedere vrouw merkt dit, maar ook wordt er weinig tot niet over gepraat. De laatste jaren lijkt er iets meer openheid te komen rondom dit thema.

Voor Amy, Daphne en Desirée is dit dan ook hét moment om met ‘Sterrenstof’ naar buiten te treden. ‘Mensen die hun kindje verliezen krijgen bij ons het hele pakket, omdat het afscheid, de herinneringen en de nazorg allemaal even belangrijk zijn’, aldus de drie powervrouwen.

‘Keihard janken in de auto’

„Een kindje verliezen is een van de ergste dingen dat je kan overkomen. Zelfs als het nog maar heel kort in je buik zit. Op het moment dat je kindje geboren wordt, word je in eerste instantie gewoon ouders. De liefde is er, dat is er altijd. De ontmoeting van een stilgeboren kindje brengt alle emoties samen: liefde, verdriet, ontlasting. Het is zo puur”, vertelt afscheidsfotografe Daphne Kleine uit Meppel. Zij fotografeert bij geboortes van baby’s die in de buik zijn overleden – in de week voor het afscheid – en bij uitvaarten van kinderen. „Dat zijn zulke bijzondere,

‘Haal maar even een plastic bakje bij de Action, daar kan je je overleden kindje in doen’. Dat is niet iets wat ouders willen horen, nadat ze zojuist hun grootste liefde hebben verloren. Toch is dit zelfs anno 2026 nog de realiteit. ‘Dat moet anders kunnen’, dachten uitvaartverzorgster Amy Arts, afscheidsfotografe Daphne Kleine en Desirée van Nieuwenhoven, begeleider baby- en kindverlies. Vandaag, op de eerste dag van de Baby Loss Awareness Week, lanceren ze Sterrenstof: een uniek concept in Nederland én België, gericht op persoonlijke, liefdevolle zorg rondom het verlies van baby’s en kinderen.

intense momenten. Na afloop zit ik ook vaak keihard te janken in de auto hoor, ik ben ook maar een mens.”

Amy, Daphne en Desirée hebben allemaal van heel dicht bij verlies meegemaakt en zijn ervaringsdeskundigen als het gaat om rouwen. Maar ze zijn helaas ook ervaringsdeskundigen als het gaat over het meemaken van onbegrip, onwenselijke opmerkingen en zelfs professionele missers. „Dat van dat bakje van de Action, dat is iets wat een verpleegkundige tegen een moeder zei, nadat ze net bevallen was van een stilgeboren kindje. Degene zal het niet verkeerd bedoeld hebben hoor, maar dit wil je natuurlijk helemaal niet

horen. Het gaat wel om je kindje he?”, benadrukt Daphne.

„Maar ook als het gaat over opmerkingen rondom een miskraam of overlijden van een kindje in de periode erna”, vult begeleider baby- en kindverlies Desirée van Nieuwenhoven uit Groningen aan.

De oud-Meppeler begeleidt vrouwen die met verlies te maken hebben gehad. „Soms komen ze na 20 jaar nog bij me. Al die tijd hebben ze hun verlies opgekropt of verzwegen. Hun omgeving vindt dat ze na een paar weken hun leven weer op de rit moeten hebben. Voor sommigen lukt dat, maar voor de meerderheid geldt dit niet. Verdriet gaat

met pieken en dalen en beperkt zich niet tot een bepaalde tijd. Soms hebben ze ook hulp gekregen van instanties, dat heb ik vroeger zelf ook gehad, maar vaak sluit dat niet aan bij wat ze nodig hebben. Na zoveel jaren komt het er dan eindelijk uit en dan zie je hoeveel impact dit heeft gehad op hun leven. Al die jaren dat blijf je maskeren op en vooral niet zeuren. Dat kan ook echt anders.”

Dat is precies de reden dat Amy een uitvaartbedrijf startte, gericht op het overlijden van baby’s en kinderen. „Ik heb zelf 3 kindjes verloren in 2 jaar tijd. Naast dat dit op zichzelf al heel heftig is om mee te maken, is er veel gebeurd wat ik graag anders had gezien. Een beetje menselijkheid, dat had al zoveel verschil gemaakt.”

Het onbegrip, gebrek aan kennis en ervaring van zowel de omgeving, als van professionele zorgverleners, zorgden ervoor dat Amy, Daphne en Desirée hun werk zijn gaan doen. „We kennen elkaar vanuit ons werk en schakelden vaak de ander in waar nodig”, vertelt Daphne. „Vaak komen ouders eerst bij Amy terecht. Zij doet haar werk zo mooi en goed, er is niemand die dit kan zoals zij. Willen ze de laatste momenten van hun kindje laten vastleggen, dan vraagt Amy mij”, zegt Daphne. „En waar nodig, en dat is bijna altijd nodig want het verlies van een kindje is niet niks, dan schakel ik de hulp van Desirée in. Bij haar ontdekken ouders dat er weer ruimte komt. Voor hun kindje én voor het leven”, vult Amy aan.

➤ Lees verder op pagina 16

‘Veel gehuild, maar ook veel gepraat en zelfs gelachen’

› Vervolg van pagina 15

Het verhaal van Amy is er een die je tot diep in je ziel raakt. Wanneer Amy in 2020 zwanger raakt van een eenjarige tweeling, ziet ze tijdens de 20 weken-echo eerst twee hartjes kloppen. Nog tijdens de echo stopt er een hartje met kloppen. „De verloskundige ging even een collega ophalen. Dan weet je eigenlijk al dat er iets niet goed is, maar op dat moment houd je toch hoop. Helaas vertelden ze me toen het slechte nieuws. Ik was helemaal alleen, want het was in de coronatijd. Op het moment dat ik hoorde dat ons ene kindje was overleden, was het vooral: doorgaan en focus op het andere kindje.” Maar dan.

Een paar weken later voelt Amy haar andere kindje niet meer. Ook hij blijkt niet meer te leven. „Ik was in shock. Het nieuws werd me medegedeeld en ze zouden het meteen halen. Ik lag wederom alleen in de verloskamer, mijn man en 2 jonge kinderen zaten buiten in de auto te wachten en er was niemand die op dat moment even een bemoedigend woordje zei. Ik ben gewoon weggegaan. Dan stap je in de auto. We hadden afgesproken: duimpje omhoog is goed, duimpje omlaag niet. Want je gaat zo iets niet met twee kleine kinderen op een parkeerplaats bespreken”, blikt Amy dapper terug.

De volgende dag moet ze dan bevallen van haar twee overleden jongetjes. „Ik heb het helemaal alleen gedaan. Ze legden me aan een infuus en lieten me daarna alleen, ik heb me nog nooit zo eenzaam gevoeld. Na de geboorte kreeg ik mijn zoonje mee. Dat is het moment dat er een verpleegkundige naar me toe kwam en me een knuffel gaf. Dat mocht eigenlijk niet, maar ik heb er zoveel aan gehad. Eindelijk een beetje menselijkheid. Ik heb mijn zoonje in een doek gewikkeld en in een tas mee naar huis genomen. Dat was een heftige periode. De uitvaart hebben we met alleen ons gezin beleefd, een erehaag werd afgewezen door de gemeente –vanwege de coronaregels.”

‘Ik heb 3 kinderen. Punt’

Ook Desirée krijgt te maken met een miskraam. „Mijn eerste kindje verloor ik in het eerste trimester van de zwangerschap. Ik wist niet wat het geslacht was, maar intuïtief voel ik dat het een meisje was. Jasmijn, zo noem ik haar nu. In die tijd niet hoor, toen heb ik er eigenlijk geen aandacht aan besteedt. Misschien ook wel omdat ik snel opnieuw zwanger was van mijn zoonje Tom”, vertelt Desirée. De zwangerschap verloopt goed. Totdat ze – wanneer ze ruim 23 weken zwanger is – heel erg ziek wordt. „Ik bleek het HELLP-syndroom te hebben, een soort zwangerschapsvergiftiging in de overtreffende trap. Mijn eigen leven hing aan een zijden draadje. Ik heb het overleefd, mijn zoonje helaas niet. Dan moet je ineens bevallen van een kindje dat niet meer leeft. Ik voelde meteen zoveel liefde, maar ook zoveel verdriet. Na het overlijden van Tom, raakte ik dan ook in een flinke depressie. Ik ging in therapie, maar dat hielp niets. Daarna ga je maar gewoon weer door, want ja. Zo hoort dat...”

Wanneer ze opnieuw zwanger raakt, dezelfde ziekteverschijnselen krijgt en deze weer niet verdwijnen, maakt Desirée de onmogelijke keuze: „We kozen ervoor om

Een vader neemt afscheid van zijn kindje.

het niet weer zo ver te laten komen. Ik wist hoe ziek ik bij Tom was geworden.” Met 25 weken en een dag wordt haar zoonje Tim geboren. Net als zijn broer was hij helemaal compleet, maar hij leefde niet meer. „Dat is zo’n raar moment. De liefde voor je kinderen is er meteen en er is ook rouw. Het is heel dubbel.”

Pas in 2019 krijgt Desirée pas echt de klap. „Ik woonde voor het eerst alleen en ik zat daar in dat huis met mijn eigen gedachten. Toen brak ik. Niet zoals die depressie van eerder, dit was echt puur verdriet dat eruit kwam. Ik heb heel veel gehuild, maar ook veel gepraat en zelfs gelachen. Verdriet is iets gek, het gaat alle kanten op.” Ze besluit dan ook haar dochter Jasmijn een naam te geven. „Ik ben gewoon mama van 3 kinderen. Punt. Dat is gewoon hoe het is, vandaar die punt”, aldus Desirée. „Ik heb vanaf dat moment besloten dat ik mijn leven voluit ga leven, vanuit de liefde voor mijn kinderen. En dat doe ik ook echt. Ik heb een boek geschreven, om mijn eigen gevoelens te uiten en andere vrouwen te helpen. Ik heb zelf zo vaak deskundige hulp en begrip gemist, dat ik anderen wil geven wat ik in die tijd zo nodig heb gehad.”

Sindsdien begeleidt Desirée ouders bij het verlies van zwangerschappen, baby's of jonge kinderen. En dat doet ze op geheel eigen

Amy Arts.

“
HET HOEFT
NIET ALTIJD HEEL
ZWAAR TE ZIJN

wijze. „Bij de klassieke therapieën word je vaak gevraagd te vertellen over wat er is gebeurd. Maar dat verhaal ken je zelf het beste. Bij mij beginnen we bij het heden. Wil je je verhaal delen, dan mag dat natuurlijk. Maar we kijken vooral naar waar je nu staat. Ik zie zoveel opgekropt verdriet. Sommige vrouwen hebben het nodig om met lotgenoten te praten. Anderen leren leven met hun verlies door bepaalde patronen te doorbreken of uit hun comfortzone te stappen. Sporten bijvoorbeeld, kan al helpen. Er wordt gehuild, maar ook gelachen. Het hoeft niet altijd heel zwaar te zijn.”

‘Liefde en rouw komen samen’

Toen Daphnes vorige partner, Elroy, COPD kreeg, bleek al snel dat dit hem uiteindelijk fataal zou gaan worden. Met een puberzoon en een kleuter aan haar zijde beleefde zij het afscheid samen van begin tot het eind. „De gezondheid van Elroy ging steeds verder achteruit. Dat is voor jezelf pittig, laat staan voor de kinderen. Die zouden hun vader gaan verliezen. We hebben alles eerlijk besproken vanaf het begin. Maar op het moment dat hij had besloten dat hij zo niet langer door kon, zocht ik naar een manier om dit goed aan ons 4-jarige zoonje te vertellen. Ik weet nog goed dat hij achter op mijn fiets zat en vroeg of papa doodging. Ik bevestigde dat en zei dat papa naar de sterren zou gaan. Hij vroeg of papa dan bij de zon mocht zijn, want dan kon hij hem overdag ook zien. Ik vond dat zo mooi, dat hij dit zelf zo bedacht. Tranen met tuiten natuurlijk. Op de dag dat Elroy euthanasie zou krijgen, zaten we met z'n allen te wachten.

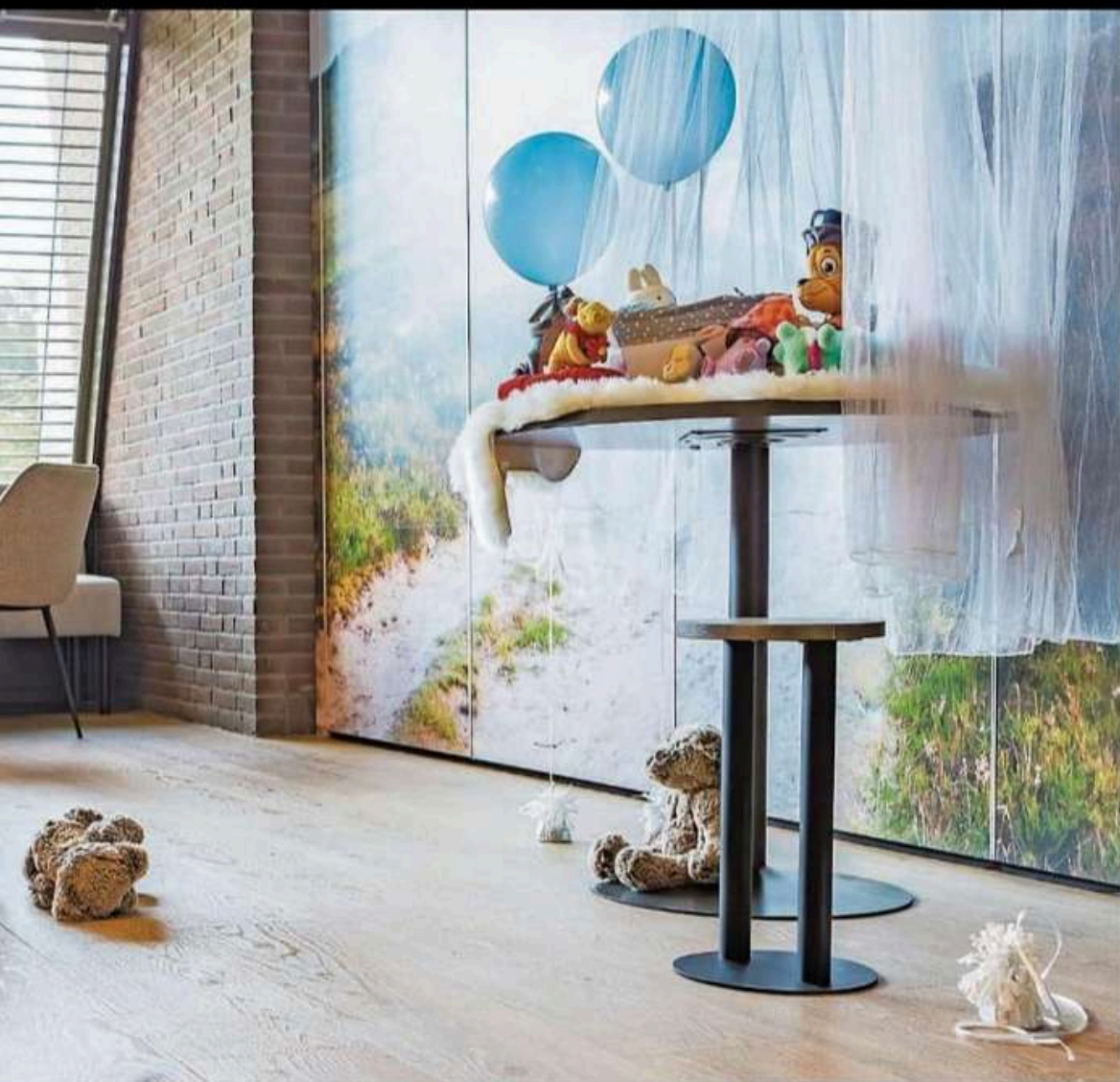

Elroy had nog een paar heldere momenten, maar verder ga je dan maar gewoon een beetje om hem heen rommelen. Ja, wat doe je op zo'n dag? Het was de langste dag van mijn leven. Daarna word je echt geleefd, je doet maar wat. Een vriendin stelde voor om foto's te maken tijdens de uitvaart. Dat is achteraf gezien de beste beslissing ooit geweest. We pakken de foto's er nog regelmatig bij, vooral onze jongste zoon.”

Op dat moment weet Daphne dat ze afscheidsfotografie wil worden. „Je weet hoe belangrijk zulke momenten zijn voor de ouders. Dat wil je goed doen. Perfect zelfs. Mijn eerste uitvaart was die van een kind, meteen in het diepe. Dat vond ik superheftig, maar zo ongelooflijk mooi om te doen. Die pure rouw, de herinneringen vastleggen: dit wilde ik altijd doen”, zegt Daphne. En zo geschiedde. Inmiddels staat ze bekend als 'de fotograaf met het rode haar' en heeft ze al heel wat uitvaarten – maar ook stilgeboren kindjes – gefotografeerd. „Hoewel het kindje niet meer leeft, ontmoeten de ouders toch

Daphne Kleine.

Sterrenstof heeft ook aandacht voor broertjes en zusjes van een overleden kindje. FOTO'S: DAF (DAADWERKELIJK ANDERE FOTOGRAFIE)

voor het eerst hun kindje. Liefde en rouw komen samen. En wanneer je bij een uitvaart een vader hoort vertellen dat hij gefaald heeft zijn dochter te beschermen, dan raakt mij dat natuurlijk ook. Maar die momenten zijn wel dierbaar. Dat verdient alle aandacht en respect."

Doodsbang

Na haar twee stilgeborene kindjes, is Amy twee jaar later opnieuw zwanger van een tweeling. Doodsbang doorstaat ze de zwanerschap, maar ditmaal gaat het goed. Haar twee jongetjes Keave en Keaden worden geboren. Haar twee oudste kinderen – inmiddels 4 en 6 jaar oud – zijn door het dulle heen en krijgen elk een baby toegewezen om mee te knuffelen. "Dat scheelde ruzie en ze vonden het zo leuk." Ook de eerste dagen verlopen vlekkeloos. Tot die ochtend van 11 december. Nadat Amy door haar kolfwaker heen slaapt, ziet ze dat er iets aan de hand is met Keave. "Je probeert het nog wat weg te wuiven. O, hij slaapt vast heel diep. Maar onbewust weet je het al. Ik voelde namelijk meteen zijn hartje, waarom zou je dat anders doen? Ik meende een hartslag te voelen, maar dat bleek die van mezelf te zijn. Ik heb de bovenbuurman gebeld, want die was arts. Hij heeft Keave gereanimeerd en 112 gebeld. Daar had ik zelf niet eens aan gedacht. Ik was half in shock. Ik zei non-stop: Hij doet het niet meer, hij doet het niet meer. En ondertussen heb ik de oudste kinderen aangekleed." Pas nadat de hulpdiensten arriveren en Amy na een tijdje hoort: "20 minuten, we stoppen de reanimatie", daalt het besef in. Ze stort in.

Haar oudste twee kinderen worden door hun vader opgehaald en de oppas ontfermt zich over Keaden, die op dat moment nog lag te slapen. Inmiddels was ook Amy's man gearriveerd, eveneens compleet in shock. "We hebben Keaden én Kaave in de draagzak

gedaan en zijn naar het mortuarium gereden. We wilden namelijk weten wat er was gebeurd. Ik had een koud en een warm kindje op mijn lijf, wat een bizarre situatie."

Wanneer Amy, haar man en hun twee zoontjes in het mortuarium zijn, merkt de arts op dat Keaden een beetje geel begint te worden. "Wij zagen het ook, alleen we zaten onder een geel schilderij, dus we dachten dat het weerkaatste of iets dergelijks. We zijn meteen naar de eerste hulp gereden en daar stopte het hartje van Keaden met kloppen. Dat was niet te bevatten. Ze hebben hem meteen gereanimeerd en het lukte ze om hem in leven te houden. Alleen hij was er zo slecht aan toe. De arts zei al: 'Ik heb nog nooit een kindje binnen 10 minuten van gezond naar doodziek zien gaan.' Dat stelde me ergens nog wat gerust: ik voelde me zo schuldig dat ik me had verslapen. Achteraf bleek dat we Keave nooit hadden kunnen redden. Ondertussen ging het met Keaden heel slecht. Hij dronk niet meer, plaste en poept niet meer en zijn zuurstofgehalte

bleef hangen op 80 procent. Je leeft echt tussen hoop en vrees. Je zorgt voor je ene kindje dat er heel slecht aan toe is en naast hem ligt zijn overleden broertje. Dan zijn er nog de oudste twee die de hele situatie hebben meegemaakt en die hun mama alleen konden zien in het ziekenhuis. Wat een nachtmerrie was het." Op een avond wordt Amy en haar man gevraagd om afscheid te nemen. Ook hun broer en zus kwamen een laatste kusje geven. We hebben gezegd tegen Keaden: 'Als je naar Kaave wil, dan mag je gaan.' Ik heb hem nog een laatste keer samen met zijn overleden broertje in de draagzak gedaan en ben daarna half over zijn wiegje in slaap gevallen. Noem het toeval, een wonder of wat dan ook: de volgende ochtend werd Keaden gezond wakker. Een paar dagen later mocht hij mee naar huis. Het bleek het RS-virus geweest te zijn, maar hij is hersteld. Dat is het mooiste wat je ooit kan verwachten, maar ook moeilijk. Je viert dat Keaden nog leeft, maar je rouwt om Kaave. En dat komt elke verjaardag en elke mijlpaal weer een beetje terug. Keaden is nu 4 jaar en zei laatst: Ik was met mijn broertje aan het wandelen, Kaave ging verder en ik ging terug naar jou, mama. Hoe bijzonder dat een kind dit zegt!"

Wanneer Amy een verhaal leest over een uitvaartverzorgster, begint het een beetje te kriebelen. "Maar ik zag dat niet zitten met kleine kinderen, dus ik legde het boek weg. Toch bleef het hangen. Mijn man zei: dit moet je gewoon doen. Het is nu jouw tijd om te vliegen. En zodoende. Ik startte Eenvlinderuitvaart. Inmiddels werken er 6 mensen bij mij die allemaal evenveel liefde voor ons vak hebben. Daar kijk ik heel kritisch naar. En we bieden ook opleidingen aan, gespecialiseerd in baby- en kindervuizen. Elk afscheid raakt, elk verhaal is pittig. Maar ze mogen verteld worden. Na elke uitvaart neem ik zelf nog even afscheid bij het bedje. Ik maak het bedje op en laat er een persoonlijk cadeautje

Desiree van Nieuwenhoven.

“
BIJNA ALLES KAN,
WE MAKEN HET ZO
PERSOONLIJK MOGELIJK.
EN DAT KAN OVERAL;
WAT DE OUDERS
GRAAG WILLEN, DAT
REGELEN WE

in achter. Dat is mijn afscheid. Daarna bel ik mijn man om mijn verhaal te doen, hij is echt goud waard."

Op een gegeven moment ontstaat er een idee bij Daphne. Ze vertelt het tegen Desiree. "Ik wil heel graag gaan samenwerken met Amy en met jou, we moeten hier meer mee kunnen doen", zegt ze. "Ik was meteen enthousiast", vertelt Desiree. Maar op dat moment blijft het bij een idee. Wanneer Daphne dit voorjaar een foto-expositie heeft in bibliotheek Hoogeveen, komen Amy en Desiree langs. "We gaan ons idee nu uitwerken", zegt Desiree stellig en binnen een paar weken is Sterrenstof klaar voor lancering. "Het is gewoon een goed idee. We ontlasten mensen compleet in de ergste tijd van hun leven", legt Amy uit.

Zelf regelt Amy de uitvaart van A tot Z. "Bijna alles kan, we maken het zo persoonlijk mogelijk. En dat kan overal; thuis, in een kerk, buiten of in een uitvaartcentrum, wat de ouders graag willen, dat regelen we. De kistjes kunnen vervoerd worden in mijn bus, die ik helemaal omtover in een thema dat past bij het kindje. Een feestthema bijvoorbeeld, had ik laatst. Of ik hang er allemaal lampjes in. Maar naast de uitvaart, zorg ik ook voor het rouwende gezin. Ik kook, maak schoon, neem eventuele broertjes of zusjes onder mijn hoede en ga na afloop nog eens terug om te kijken hoe het met ze gaat. Ik kijk of er eventueel relatietherapie nodig is, hulp voor broertjes en zusjes – want reken maar dat zij last gaan krijgen van gedragsveranderingen en wat al niet meer. Bij een afscheid van een kind komt zoveel meer kijken. Hier geldt dus zeker niet: 'Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan'. Je wil niet weten hoeveel problemen ik moet oplossen, welke verhalen ik hoor. Daar word je echt verdrietig van. Een kindje wat in een klein kistje wordt gepropt, bij ouders in de auto wordt gelegd met de opmerking: 'sterkte ermee' of een baby die veel te koel wordt bewaard. Dat wil je gewoon niet meemaken."

De samenhang maakt Sterrenstof uniek

Waar Amy het afscheid regelt en Daphne de herinneringen vastlegt, staat Desiree naast de ouders in de tijd daarna. "Na de uitvaart gaat iedereen weer naar huis. De kaartjes stoppen, de omgeving gaat door. Voor ouders begint het dan pas", vertelt Desiree. "Daar loop ik met ze mee, zo lang als nodig is. Niet om hun kindje los te laten, maar om het anders vast te houden. De focus ligt op het ouderschap, want je blijft altijd de papa of mama van je kind." Juist die samenhang maakt Sterrenstof uniek. Ouders vertellen hun verhaal één keer en worden daarna aan de hand genomen. "Wij kennen elkaar, we kennen het gezin en we geven elkaar het stokje door", legt Daphne uit. "Zo wordt er voor ouders gezorgd van het eerste moment tot ver na de uitvaart. Door drie vrouwen die weten hoe het is."

Zodoende hebben Amy, Desiree en Daphne er hun missie van gemaakt om zo goed mogelijk voor de ouders te zorgen. "Sterrenstof kan heel veel leed voorkomen en heel veel verlichting brengen", aldus het drietal.